

СИЛАБУС

навчальної дисципліни «Філософія науки»

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Філософія науки
Статус дисципліни	Нормативна
Рівень вищої освіти, форма навчання	Третій (освітньо-науковий), доктор філософії, денна форма
Освітньо-наукова програма	Екологія
Спеціальність	101 Екологія
Рік навчання, семестр	2-й рік (3-4 семестри)
Мова викладання	українська
Викладач	Логвиненко Вікторія Михайлівна, к. філос. н., доцент, доцент кафедри соціальної роботи, управління та суспільних наук
E-mail	v.logvynenko@ldubgd.edu.ua
Сторінка курсу в ВУ	http://virt.ldubgd.edu.ua/course/view.php?id=2772
Консультації	Згідно з розкладом консультацій кафедри соціальної роботи, управління та суспільних наук

2. Анотація до курсу

Наука – складний феномен, що потребує свого осмислення. Ця мета постала перед таким напрямом сучасної філософії, як філософія науки. Предметна сфера філософії охоплює як природу, соціум, людину, так і знання про них, зокрема наукові. Філософія розглядає найістотніші вияви науки як багатоаспектного феномену, як діяльність, що здійснюється завдяки сукупності практик. Відповідно, філософія науки осмислює науку як сферу дослідницької та соціопрактичної діяльності, як практику наукового експерименту.

Предметом філософії науки є загальні закономірності і тенденції наукового пізнання, як особливої діяльності по творенню нових наукових знань, взятих у їх історичному розвитку і розглядуваних у історично змінному соціокультурному контексті.

3. Мета і завдання курсу

3.1. Метою навчальної дисципліни є осмислення логіки розвитку наукового знання, невід'ємною частиною якого є філософія науки, розуміння багатоваріантності шляхів наукового поступу людства та ознайомлення з системою методів наукового дослідження з врахуванням його складної міжгалузевої специфіки та їх використання у процесі підготовки та захисту дисертаційної роботи на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

3.2. Завдання:

- формування знань про природу наукового світогляду, понятійний апарат методології науки;
- розкриття найактуальніших положень, змісту і суті наукових досліджень;
- формування вмінь самостійно здобувати і застосовувати знання та формування культури наукового мислення;
- розгляд та аналіз напрацьованої у процесі розвитку філософської думки системи методів наукового дослідження та у оволодінні основними філософськими та загальнонауковими методами дослідження;
- розвиток науково-дослідницької культури науковця.

3.3. Компетентності:

Загальні компетентності:

- **K01** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- **K10** Здатність до засвоєння концепцій, теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань у сфері екології, охорони довкілля та оптимізації природокористування.
- **K11** Здатність до формування системного наукового світогляду сучасного природознавства, професійної етики та загальнокультурного світогляду.

3.4. Програмні результати навчання:

- **ПР01** Демонструвати глибоке знання передових концептуальних та методологічних основ природничих наук, що дає можливість переосмислювати та поглиблювати науку про навколошнє середовище.
- **ПР02** Демонструвати володіння загальнонауковими концепціями сучасного природознавства.
- **ПР04** Формулювати, досліджувати та вирішувати проблеми екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування із застосуванням наукового методу пізнання.

4. Формат і обсяг курсу

Формат курсу

Навчальний матеріал дисципліни структурований, містить вісім тем, які є логічно завершеними, відносно самостійними, цілісними частинами, засвоєння яких передбачає проведення двох контрольних робіт та аналіз результатів їх виконання. В процесі вивчення курсу здобувачі вищої освіти також повинні брати активну участь в обговоренні дискусійних питань, вирішувати ситуативні завдання.

Обсяг дисципліни:

3 кредити / 90 академічних годин, з яких: лекцій 16 годин, практичних – 16 годин, самостійної роботи – 58 годин.

Форми навчання

лекції, практичні заняття, консультації, самостійна робота (в тому числі виконання здобувачами освіти індивідуальних завдань у поза аудиторний час з подальшою їх перевіркою на практичних заняттях).

5. Тематика та зміст курсу

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин (денна форма)				
	Усього	у тому числі			
		л	пр	лаб	с.р.
1	2	3	4	5	6
4-й семестр					
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ФІЛОСОФСЬКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ НАУКИ					
Тема 1.1. Логіка формування та розвитку наукового знання	12	2	2		8
Тема 1.2. Рівні та методи наукового дослідження	12	2	2		8
Тема 1.3. Наукові картини світу	12	2	2		8
Тема 1.4. Наука та цінності техногенної цивілізації	12	2	2		8
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ НАУКИ					
Тема 2.1. Динаміка наукового прогресу	12	2	2		8
Тема 2.2. Сучасні методологічні концепції	12	2	2		8
Тема 2.3. Наукові традиції і наукові революції	9	2	2		5
Тема 2.4. Наука в сучасному світі: стан і перспективи розвитку	9	2	2		5
Усього годин за семестр	90	16	16		58
Усього годин	90	16	16		58

5.2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ФІЛОСОФСЬКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ НАУКИ

Тема 1.1. Логіка формування та розвитку наукового знання

Наука як особлива діяльність людини. Знання і здогад, знання і віра. Апріорне та апостеріорне знання. Емпіричне та теоретичне знання, знання явне і неявне. Раціональне та нераціональне знання. Обґрутоване та необґрутоване. Знання описове, пояснювальне та прогностичне. Основні характеристики наукового знання. Форми розвитку наукового знання. Значення теорії в системі наукового знання.

Тема 1.2. Рівні та методи наукового дослідження

Досвід та експеримент як основні способи здобуття знань на емпіричному рівні, їх позитивні та негативні сторони. Теоретичний рівень, абстрактне мислення як форма пізнавальної діяльності та засіб отримання нового знання. Відмінності між пізнавальними функціями емпіричного та теоретичного рівня. Методи емпіричного рівня – спостереження, опис, вимірювання, експеримент,

індуктивне узагальнення. Методи теоретичного рівня – аксіоматичний, гіпотетико-дедуктивний, ідеалізація, моделювання, абстрагування, екстраполяція, дедукція та ін.

Тема 1.3. Наукові картини світу

Наукові картини світу: класична, некласична, постнекласична. Класичне розуміння Всесвіту. Поняття «механістична картина світу». Синергетика і її значення в сучасній картині світу. Особливості сучасної картини світу. Роль людини в сучасній картині світу. Формування індивідуальної картини світу.

Тема 1.4. Наука та цінності техногенної цивілізації

Наука: шлях від традиційної до техногенної цивілізації. Техногенна цивілізація: наука як засіб перетворення світу. Науково-технічні досягнення як надбання усіх країн і народів. Досягнення науки й техніки які змінили і світ, і людину. Технологія як найцінніший продукт науки. Майбутнє техногенної цивілізації.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ НАУКИ

Тема 2.1. Динаміка наукового прогресу

Становлення методології наукового дослідження у Новий час. Обмеженість індуктивної та дедуктивної методологічних моделей з позицій розвитку сучасної науки. Методологічні концепції розвитку науки новітньої епохи. Специфіка індуктивістської моделі зростання наукового знання. Сутність методології конвенціоналізму. Принципи верифікації та фальсифікації наукового знання. Змістовне навантаження має концепція «третього світу» К. Поппера. Зміст і значення методології науково-дослідних програм, сформульованої І. Лакатосом

Тема 2.2. Сучасні методологічні концепції

Особливості сучасної методології, її основні функції. Концепція як ключовий елемент методології. Відмінність парадигми й методології. Парадигма – конкретна форма реалізації методології. Природничо-наукові методології пізнання – позитивізм і прагматизм. Спрямованість прагматизму на практичну діяльність. Методологія структурно-функціонального аналізу. Соціально-орієнтовані методології: феноменологія, методології психоаналізу, герменевтика. Методологія комунікативної раціональності

Тема 2.3. Наукові традиції і наукові революції

Наукова картина світу та розвиток наукового знання. Наукові традиції та наукові революції. Основні моделі розвитку науки: кумулятивізм, антикумулятивізм, діалектико-матеріалістична модель, еволюційна епістемологія, постпозитивістські концепції. Концепція зростання знання К. Поппера. Концепція зміни парадигм Т. Куна. Науково-дослідна програма І. Лакатоса. Еволюційна модель С. Тулміна. Методологічний анархізм П. Фейєрабенда

Тема 2.4. Наука в сучасному світі: стан і перспективи розвитку

Наука як соціальний інститут: виникнення та розвиток. Наукова школа як основний тип наукового співтовариства. Кмунікаційні механізми становлення наукової спеціальності (дисципліни) на різних етапах. Принципи сцієнтизму та антисцієнтизму. Наука і держава: основні проблеми відносин. Взаємодія між наукою та державою на сучасному етапі.

6. Завдання для самостійного опрацювання

З метою закріплення отриманих практичних навиків, здобувачі освіти виконують індивідуальні завдання, які отримують в кінці практичні заняття. Практичні завдання відображені

**Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
Навчально-науковий інститут психології та соціального захисту
Кафедра соціальної роботи, управління та суспільних наук**

у електронному освітньому середовищі «Віртуальний університет». Перевірка правильності виконання практичних завдань проводиться на наступному практичному занятті.

7. Методи навчання

Основні форми організації навчання: лекції, практичні заняття із поточним контролем виконання індивідуальних завдань та проведенням тематичних контрольних робіт, консультації. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

- лекції – словесні та наочні методи навчання із елементами мозкового штурму;
- практичні завдання – частково-пошуковий метод навчання (певні елементи матеріалу відомі, решта здобувачі набувають самостійно виконуючи завдання, розв'язуючи задачі тощо);
- консультації – словесний та дискусійний методи.

8. Технічне та програмне забезпечення /обладнання

Комп’ютери на базі процесорів Intel Pentium Gold G5400, компоненти програмного забезпечення MS Office 365 (Teams, PowerPoint, Word), електронне освітнє середовище “Віртуальний університет”(на базі платформи Moodle).

9. Критерії оцінювання

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу у ЛДУ БЖД» https://ldubgd.edu.ua/sites/default/files/1_nmz/polozhennya_pro_organizaciyu_osvitnogo_procesu_ldu_bzh_nova_redakciya_10.2020.pdf та «Положення про організацію освітнього процесу у докторантурі, ад’юнктурі Львівського державного університету безпеки життєдіяльності» https://ldubgd.edu.ua/sites/default/files/1_nmz/nakazy/polozhennya_pro_organizaciyu_osvitnogo_procesu_u_doktoranturi_adyunkturi_ldubzh.pdf, а також «Положення про порядок та критерії оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ЛДУ БЖД» https://ldubgd.edu.ua/sites/default/files/1_nmz/nakazy/polozh_ldubzh_poryadok_ocinuvannya.pdf.

Поточний контроль	
Вид робіт	Формат проведення та критерії оцінювання
Контрольна (модульна) робота	Курсом передбачено виконання та захист двох контрольних робіт. Типові завдання та критерії оцінювання наведені у електронному курсі «Віртуального університету». За виконання контрольної роботи можна отримати до 5 балів
Робота на практичному занятті; самостійна робота	Оцінювання здійснюється за національною (четирибалльною) шкалою, відповідно до Додатку Б «Положення про порядок та критерії оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ЛДУ БЖД». За роботу на практичних заняттях можна отримати до 20 балів.

Підсумковий контроль

Семестровий контроль проводиться у формі **екзамену**. Допуск до семестрового контролю здійснюється за умови виконання здобувачем двох контрольних робіт.

Екзамен (**максимально 70 балів**) складається із двох компонентів: тестування у електронному освітньому середовищі “Віртуальний університет” (максимум 30 балів) та розгорнутої відповіді на два теоретичних питання по 20 балів кожна, які оцінюються:

- 20 балів – здобувач дав повну правильну відповідь на питання.
- 15 балів – здобувач вцілому правильно відповів на питання, але були певні неточності.
- 10 – здобувач неповністю відповів на поставлене питання.
- 5 - здобувач дав неповну відповідь, допускав помилки.

Підсумкова семестрова оцінка обчислюється як сума балів поточного та підсумкового контролю за 100-бальною шкалою і переводиться в національну (четирибальну) шкалу (“відмінно”, “добре”, “задовільно”, “незадовільно”, для заліків – “зараховано”, “не зараховано”).

Підсумкові оцінки виставляються та вносяться до екзаменаційної відомості, залікової книжки (позитивні результати) здобувача в національній, 100-бальній шкалі та шкалі ЄКТС відповідно до співвідношень, поданих у наступній таблиці.

Шкала оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою		
		для екзамену, диференційованого заліку, курсового проекту (роботи), практики	для заліку	
91-100	A	відмінно	зараховано	
81-90	B	добре		
71-80	C	задовільно		
61-70	D	незадовільно		
51-60	E			
36-50	FX			
0-35	F	незадовільно	не зараховано	

10. Політика курсу

Виконання навчальних завдань і робота в курсі має відповідати вимогам «Кодекс академічної добросердечності та корпоративної культури ЛДУ БЖД» https://ldubgd.edu.ua/sites/default/files/1_nmz/nakazy/kodeks_akademichnoyi_dobrochesnosti_ta_kogro.pdf

Академічні очікування від здобувачів – своєчасне виконання завдань, передбачених силабусом дисципліни; обов'язкове відвідування і виконання практичних занять та завдань самостійної роботи.

Політика щодо термінів виконання завдань та ліквідації академічної заборгованості: терміни виконання завдань вказуються у електронному курсі «Віртуального університету». Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Відпрацювання академічної заборгованості з дисципліни можливо до дня проведення підсумкового контролю (відповідно до розкладу).

Недопущені до підсумкового контролю здобувачі освіти здійснюють передзачу в терміни, відведені для усунення академічної заборгованості у два етапи:

заборгованість із поточного контролю;

заборгованість із підсумкового контролю.

Ліквідація заборгованості поточного контролю відбувається шляхом проходження тестових завдань та виконання контрольних робіт згідно із тематичним планом курсу. Ліквідація заборгованості з підсумкового контролю організовується в форматі передачі екзамену.

Дотримання принципів академічної добросесності: роботи (завдання) виконуються здобувачами самостійно, ідеї та ініціативи інших авторів використовуються лише при належному оформленному цитуванні.

Поведінка в аудиторії – неприпустимо запізнення та користування телефоном на заняттях, за винятком використання додаткових програм в освітніх цілях; повага до думки інших колег; дотримання норм культури мовлення та ін.

11. Рекомендована література

11.1. Основна:

1. **Білецький І. П.** Філософія науки : навч. посіб. / Білецький І. П., Кузь О. М., Чешко В. Ф. – Х. : ХНЕУ, 2005. – 128 с.
2. **Добронравова І. С.** Новітня філософія науки : підруч. [для студ. філос. ф-тів ун-тів і аспір.] / Добронравова І. С., Білоус Т. М., Комар О. В. – К. : Логос, 2009. – 244 с.
3. **Кравчук Л. В.** Філософія і методологія науки : навч.-метод. матеріали для лекц. і семінар. занять, самост. та індивід. роботи : посібник / Л. В. Кравчук, Т. Б. Кадобний, Л. О. Кравчук. – Тернопіль : ТНМУ : Укрмедкнига, 2019. – 271 с.
4. **Максюта М. Є.** Філософія науки : навч. посіб. / Максюта М. Є. – К. : Урожай, 2004. – 418 с.
5. **Петрук Н. К.** Філософія науки : навч. посіб. / Петрук Н. К., Гапченко О. В., Левченко А. В. – Хмельницький : ХНУ, 2018. – 271 с.
6. **Філософія науки** : підручник / [І. С. Добронравова та ін. ; за ред. І. С. Добронравової] ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ : Київський університет, 2018. – 255 с.

11.2. Додаткова:

1. **Логвиненко В.М.** Філософія. Навчально-методичний посібник для ад'юнктів, аспірантів та здобувачів / Логвиненко В., Фльорко М. – Львів : ЛДУ БЖД, 2012. – 228 с.
2. **Етичний кодекс ученого України** / НАН України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002550-09/conv?lang=ru#Text>
3. **Зязюн І. А.** Філософія педагогічної дії : [монографія] / Зязюн І. А. – К.; Черкаси : Вид. від. ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2008. – 608 с.
4. **Кашуба М. В.** Соціально-філософський аналіз суспільного розвитку / Кашуба М. В. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2008. – 73 с.
5. **Кашуба М. В.** Філософські проблеми управління соціальним і гуманітарним розвитком / Кашуба М. В. – Львів : ЛРІДУ, 2003. – 69 с.
6. **Кремень В. Г.** Філософія: Мислителі. Ідеї. Концепції : підруч. / Кремень В. Г., Ільїн В. В. – К. : Книга, 2008. – 525 с.
7. **Максюта М. Є.** Філософія науки : навч. посіб. / Максюта М. Є. – К. : Урожай, 2004. – 418 с.
8. **Марк М.** Наукова філософія : навч. посіб. / Марк М. – К. : Марко, 2002. – 156 с.
9. **Філософія науки**: підручник /О. П. Сидоренко, С. С. Корлюк, О. А. Коваленко, Т. В. Розова [та ін.]; за ред. О. П. Сидоренка – Одеса, 2020. – 230 с.
10. **Філософія науки**, техніки та архітектури : постмодерний проект / [Рижко В. А., Беленкова С. В., Бойко М. П. та ін.] ; за ред. В. А. Рижко. – К. : КНУБА, 2002. – 264 с.
11. **Філософія освіти і науки** : [навч. посіб.] / І. С. Алексейчук [та ін.] ; [відп. ред.: І. С. Алексейчук, Л. І. Мозговий] ; Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України [та ін.]. – Слов'янськ : Вид-во Маторіна Б. І. , 2019. – 365 с.

**Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
Навчально-науковий інститут психології та соціального захисту
Кафедра соціальної роботи, управління та суспільних наук**

12. Dicken P. Getting Science Wrong: Why the Philosophy of Science Matters. London: Bloomsbury, 2019. 202 p.

11.3. Інформаційні ресурси:

- Віртуальний університет ЛДУ БЖД** [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://virt.ldubgd.edu.ua/course/view.php?id=2772>
- Електронний репозитарій ЛДУ БЖД** [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sci.ldubgd.edu.ua/>
- Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.** [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>.

Розглянуто на засіданні кафедри соціальної роботи, управління та суспільних наук
протокол від «26» серпня 2021 р. № 1

РОЗРОБНИК

Доцент кафедри соціальної роботи,
управління та суспільних наук
кандидат філософських наук, доцент

Вікторія ЛОГВІНЕНКО

ЗАТВЕРДЖЕНО

Завідувач кафедри соціальної роботи,
управління та суспільних наук
доктор наук з державного управління,
професор

Ганна КОВАЛЬ

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми «Екологія»
третього (доктора філософії) рівня вищої освіти

Василь ПОПОВИЧ

ПОГОДЖЕНО

Т.в.о. заступника начальника навчально-
наукового інституту психології та соціального
захисту

Ірина БАБІЙ

Дата актуалізації*					
Підпис					
Ім'я, прізвище завідувача кафедри					